

მეტი. მაგრამ საქმე ამით ვერ გადაიჭრება; ჯერ კიდევ ბევრი შემთხვევაა საჭირო, რომ დასრულდეს ის საქმე, რომელიც საშვილო შვილო მნიშვნელობისა. ეხლანაც ვადავით, რომ წესის დიდი ენერჯია დაუხარჯავს ამ საქმეზე. ბ. ზ. ჩხვიკაძეს, რომელსაც ეკუთვნის უკვე ერთი რვეული ქართულ ეროვნულ სიმღერებისა. მას წესის მთელი ზავული მოუხდომიბია ქართულ საგლობლების შედგენისათვის და დაწესების მუხრის და დღესასწაულებზე ვგროვებ "პროცენტი" და სხვების პირები, დასაძებნი" და ქართულ-კახურ კლოზზე დაწერილი რამდენიმე კონცერტი, როგორც მავალითად შექმნილია."

მწი. ქეთევან დედოფლის ტროპიკი და სხვა. სულ ოთხმოცამდე საგლობელი დაუქვრილა. რასაკვირველია, ამითი დაბეჭდვა-გამოცემა კარგად დანახს მოითხოვს და ვიქტორია, რომ ბ. ზ. ჩხვიკაძემ შესწავლის მისი გამოცემა დაუხარბობდ. როგორც ვადავით, ბ. ჩხვიკაძისათვის დახმარების აღმოჩენა აღუთქვამს: "ახალი კლუბის" ქვეშეთის ეკლესიის კომიტეტს" და სხვებს. ვიქტორიანებთან, რომ თუ ტფილისის ქართულ ეკლესიებში თანდათან შექმნილები ხდები ქართულ საგლობლების მოსმენა, დაბეჭდილი მაინც შეინახება უკეთესი მომავლისათვის.

შედეგად პეპაპის კონის გზაზე

როგორც უკვე იცით ჩვენმა მკითხველებმა, კავკასის რკინი გზაზე 16 სექტემბერს, საფოსტო მატარებელი № 3, ლიანდაგიდან გადავიდა და დაიშხვრა. აქამდე ხერხიანი ცნობები არ მოსულა და მხოლოდ ეხლა შეგვიძლია მივაწოდოთ მკითხველებს დაწვრილი ცნობები. გახვითი უბრალო იუგა ახა წყნის ამ უნაგალითი უბედურებას:

კლასისა. პირველი ირთქლ-მავალი უკანა ნაწილი ლიანდაგი და რკინილიცო; ხოლო წინა ნაწილი კი სრამში ევლო. მეორე ირთქლ-მავალი კი ერთიანად სრამში გადავიდა ნილით.

როგორც ვადავით, ბ. ჩხვიკაძისათვის დახმარების აღმოჩენა აღუთქვამს: "ახალი კლუბის" ქვეშეთის ეკლესიის კომიტეტს" და სხვებს. ვიქტორიანებთან, რომ თუ ტფილისის ქართულ ეკლესიებში თანდათან შექმნილები ხდები ქართულ საგლობლების მოსმენა, დაბეჭდილი მაინც შეინახება უკეთესი მომავლისათვის.

რაღაც სასწაულის ძალით ირთქლ-მავალზე მოსასახურეთავან არავის და მავებულა. უბედურობის დროს ყველაზე გადარჩეულად, მათ ვადისძობით დამტკრეულ ირთქლ-მავლის ბაქებიდან ნავით. მალე მისო რე სამგზავრო მატარებელს № 10 უნდა გამოეყო, მაგრამ ერთი ტენიკოსმა კოსტრინკინმა სტავა თურემ სანიშნულ ქოაკს ხელი და აცნობა გზის დარჯავის უედურება, რითაც მეორე მატარებელი უბედურებას დატოვებს.

დასაძებნილი მგზავრები ასე ასწერენ ამ ამბავს: ერთი მგზავრი ამბობს, რომ ვაგონიდან გამოსვლისთანავე ირთქლ-მავლისავე გვექანა, სადაც 15 კაცამდე შეგროვილიყო, რომელიც სადასტოლოდ ჩუროვლებდნენ და ვაგონების ხანძარევებში რაღაცას ეძებდნენ სხვეები ამბობენ, რომ მათ დანიანეს ორი უცნობი, რომელთაც მისი საფოსტო ჩანთა მძიქინდათ, შემდეგ უბედურების ადგილიდან დატვირთული დროგი წავიდა, რომელიც რამდენიმე კაცი მისდევდა. სადგურ პირობედაცადას" მხოლოდ ორი საათის შემდეგ ჩამოვიდნენ უფროსი მათე უმეით და სავეტიკა პერსონალით და მიეშველნენ დაქირავეს. ნამტრევეზიდან მალე 27 გვიანი ამოიღეს. დაქირაობა რიცვი კი ძლიერ ბევრი იყო. დასოცლოდა გვაძებს ერთად აწყობდნენ მიწაზე, ცოცხლებს კი ქროლოვებს უხვევდნენ.

ნანახობა იმდენად საზარელი იყო, რომ აღწერა შეუძლებელია. ნახევრად დანგრეულ მესამე კლასის ვაგონიდან მოსანს ჯარის-კაცი თავი და ნახევარი ტანი. ფეხები კი ვაგონის სახურავს დაუტახებია... ჯიოხსაკი ჯერ კიდევ ცოცხალია, მხარედ კეხების და ცილოდა ფეხების განთავისუფლებას... შევლა კი ძნელია: როგორც იქნა, ერთი საათის შემდეგ, განვითავისუფლებ ვაგონ ქვე-

ს. სტალინი უშიშროი რისიდა. მის ხელს ორი იმარალი: ჩინონი-სარკავში და თეორია. პირველის საშუალებით ჩვენ ვტყობილობთ, რომ მის ქართული დასრულება, რომელიც ეროვნულ-კულტურულ ავტონომიის მოითხოვს, რუსების "ლიკვიდაციონების" დავიდი მძები არიან, სოციალ-დემოკრატიული ოქტობრისტებისგან. პუნქსივის გაითავისებით. ჩვენ დასვლ-ლიკვიდაციონები შეუბრალდებლად იწვევლებია. სტალინის მიერ, მაგრამ განსაკუთრებით ვაგონისგან სტალინი ჩვენ დასვლთა იმ დღეგაციაზე, რომელიც რუსების 1912 წლის კონფერენციას ადრა იდეა ეროვნულ-კულტურულ ავტონომიისა და სტალინიან ერთად მთელი რედაქცია რუსულ-ფორისის სწებნადავს დეპუტატს ა. ჩხვიკაძეს, რომელიც კანდიდატად გამოიხიან და თავისი ქმნილება (ეროვნ.-კულტ. ავტ.) სახელმწიფო საათხიროდან გამოაცხადა. დეპუტატის გამოცხადების დიერ გაუხარება აგრედვი ბუნდელის გამოცემა—ციატა—რომლის მეტრე ნომერში მოწინავე მოთავსებული, სადაც ირკვევა ანკრიონალისაყენ" სოციალ-დემოკრატიების ვადახრა. ამ გარემობას "Проценты"-ს რედაქცია კავდვი უფრო გაუხარებია და შეუძლებლობას სინარულს სასგებნი უმძღვის ჩვენს დასტეგებს).

მოციხაბლდევს საზოგადოდ, როგორ უარყოფთ ავტონომიას და განციონიბისმა და რამდენად უნადრუკია მთელი მისი თეორიული ავლა-დიდება, როგორც მოციხისენით, სოციალ-დემოკრატიკა წინად სრულიად უარყოფდა ეროვნულ საკითხს. იგი მას ბურჟუაზიის ბუნების კუთვნილებად მიიჩნდა. მაგრამ ცხოვრებამ დაგვანახვა, რომ იგი ბუნება განცხობველა არა ბურჟუაზიან-დამწავრდობა, არამედ კაპიტალიზმის ძალა, მისი დარჩეულმა ელემენტებმა რედაქციაშია. რომ ეროვნული საკითხი ცხოვრებამ წამოაყენა, განავითარა დაჩარტულბში, ამას კარგად ხედავს კ. სტალინი. იგი ამბობს: "შევიწროებულ ერთა მყოფლო ცხოვრებაში კაპიტალიზმის შესვლა აფხიზლებს მარჯვ და მოჭყავს იგი მოძრაობაში". მაგრამ რა ხასიათისა კაპიტალიზმით გამოწვეული მოძრაობა შევიწროებული ერებისა? როგორ და რა მხრივ უნდა ემშობრავებია; მავალ, ინგლისელ კაპიტალიტებს მკვირნი-მუშეები ვსტრალიის, აფრიკის, ინდოეთის, იროანდის, ან რუსეთის კაპიტალიტებს მკვირნი-მუშეები პოლონეთის, ლიტვის, ფინლანდიის, უკრაინის, კიმიბრის და სპარაგველოსი, გერმანიტებს ებრაენი, პოლონელი, სლავანები, ოსმალნი? ამ ერთა მოძრაობა შეუძლებელია არ მოხდეს ეროვნულს ნიადაგზე. ერის პროლეტარიატი სრულიად არ ეწინააღმდეგება კაპიტალიზმს—როგორც ასეთი, მაგრამ როდესაც კაპიტალიზმი იღებს უმთავრესად აგრესიულს ხასიათს, როცა პან-ერის კაპიტალიტები დამორჩილებულ ერის გამოფხიზლება—ამოძრებია ხდება

ბორბლებსა და ნამტრევეებს დახვეწის, ტენი და სისხლი დანთხელია მიწაზე.

სანახობა საზარელია, აუწერელი, შიშისა და თავზარ-დამცემი. ადგილობრივმა დათვალიერებამ აღმოაჩინა, რომ გზის მარჯვენა რუსები აყრილი იყო რამდენიმე მანძილზე. ორი მოხსნილი ქახაკი იქვე ევლო მიწაზე. სრულიად მთელი სალტები იქვე იყო ჩაფლული მიწაში, რაც იმის ნიშანია, რომ ისინი წინდაწინვე მოუსხნით ბორბ-გამზახველებს. ლიანდაგის ახლოს ირავეს აგრედვი ლიანდაგის დასარდვევი მანქანა, არავის მოთლი, ლურჯი სახიე და მამაკაცის ზედა ტანისამოსი. გამოძიებამ დაამტკიცა, რომ უბედურება გამოწვეულია ბორბ-გამოქვლების მიერ საფოსტო ვაგონის გამოტყვის მიხნით. ბორბ-გამოქვლდაც კვალი უკვე აღმოაჩინეს და მძებარი ძალები მიუსიეს. მატარებლების მიმოსვლა უკვე აღდგენილია, თუმცა ლიანდაგი 40 სატენის მანძილზე იყო გაფუჭებული.

ვაიკურთვაი

სხვა და სხვა ჯურის მეცნიერთა საერთაშორისო კრებაზე ერთმა მონაწილეთაგანმა დიდი განვიფურება გამოიწვია ახალის აღმოჩენით: იგი ტფილისში ყოფილა, ახალ კლუბში სინემოტოგრაფიული სურათები უნახავს და ამტკიცებს, რომ ეს სურათები დიდს არქეოლოგიურ ნაშის წარმოადგენდა. რომელსაც უკუნის ეპოქების, ვადპურები გერ დაუშუქებია, ეს კია, რომ ფლისის გამოგონებაზე გაკალბით აღწერილი უნდა იყოსო. კონგრესს დაუდგინა: შესაფერი კოპისია ამოიჩინოს სურათების გამოსაკვლეველ კლუბში მოსარულეთათვის ეს დიდ ინტერესს წარმოადგენს, რადგან ისინი დარწმუნებულნი არიან, რომ ამ არქეოლოგიურ სურათების ნახვის ბედნიერება მხოლოდ მათ არ გული ხდება.

რედაქციაში მიიღო კოლექტიური ნაწარმოები იმ ქართველი მსწავლელებისა, რომელთაც ხელი შეუწევს ქართული ენის გადამყარებას სკოლებიდან. წიგნი ფრიად საინტერესოა ბაში-ბუზუკებისა, ხუნუზებისა და რუსთა კავშირის წყვერთათვის. რადგან მგ ბევრს ზოლოლოგური აზროვნების ნაყოფია, უბრალო ქაღალდზე ვერ აიტანა ისინი ბეჭდვის დროს და ავტორებს წიგნი საკუთარ ტყავზე დაუსტარებს, წიგნს ცოტა სუნი ასდის, მაგრამ ეს ადვილად მოსაცილებელია, თუ ნავის ვადასახებ და ცეცხლისა მიტოვებ.

იმერეთში მოსალოდნელი შიმშილობის გამო ტფილისელი ქალები დიდ საშინაოში არიან, თურმე ზათრის სავის მათ უკვე აქეთ რამდენიმე ათასი ფული რომი, რომელიც კლუბებსა და ოჯახებში ლოტოს თამაშობის დროს შეუგროვებდნენ.

გუშინწინ ჩვენს გაზეთში მოხსენებული იყო, რომ პოლოტენიკუმის კომისიის სხდომაზე ტფ: ქალაქის თავმა ა. ხატისოვმა განაცხადა: ვერ დავეთანხმები უშაღუსი სასწავლებლისათვის ადგილის ამჩრევი კომისიის მოხსენებას და ჩემს განსაკუთრებულ აზრს საკუთრად წარმოვადგინო. ახლა, როგორც ვახ-

უტვლ. ლისტოკის თანამშრომელი ბანი ნიკოიტკი იტყობინება, ბატონს ხატისოვს უკვე წარუდგინია თვისი საკუთარი აზრი და მოითხოვს, რომ ტფელ. ქალაქის თვითმართველობამ უფასოდ დაუთმოს მომავალ პოლიტენიკუმს სოლოლაკის უბანი, ხოლო იქ მოსალოტ კრებები აპყაროს და მათ მაგიერ ქართველი უშიწაწყალთ ელემენტი დასახლოს.

სრული სინამდვილედ ვარდაპქისა, რეალურ არსებდ. მისი თამაში ბუნებრივი, თავისუფალი, ძალდაუტანებელი იყო, რაც აუცილებელი პირობაა ყოველივე შემოქმედებას. პიესის გარეგნული მოწყობილება სასიამოვნო მთავრულიებას ახდენდა სიახლით, ორიენტირებული. დიდა სიამოვნებით უნდა აღვნიშნოთ, რომ წარმოდგენა დაიწყო თავის დროზე და გათავდა თერთმეტის ნახევარზე.

თახარი და ხალოვანა

ქართული თეატრი. დრამატიული საზოგადოების დასმა ხუთშაბათს თამაშა "მუჟიკაშვილის ოთხმოქმედებანი" დრამა "რეცინათელა". ეს დრამა რამდენჯერმე წარმოიდგენიათ ქართულ სცენაზე და აქ დაწვრილებით აღარ გავარდეთ. ვიტყვით მხოლოდ: პიესა დაწვრილია სასცენოდ, მგვეტეტიანი ადგილებია, ენა კარგია და ბევრგან მხატვრულის სიმშვენიერით არის მოკაზმული, ზოგი მოქმედი ტიპიური სახეა, მაგრამ დასასრულ უნებურად შევეჭობე ჩემს თავს—რა აზრია. ამდენი ადამიანის ასე ძლიერ ტანჯვაში, და პასუხი ვერ მივიღე (მერე პიესაში არა გრძობთ ჩვენს (ზოგურებას, იგი თითქოს ვადმოთარგმნილია უცხო ენისა).

რადგანაც ქუთაისში წელს იქაურ დრამატიულ საზოგადოებას სეზონი არა აქვს, ტფილისის დრამატიულმა საზოგადოებამ, მიუხედავად დიდი ხარჯებისა, გადასწყვიტა უფრო აღდგენოთ არ დასტოვოს დასავლეთ-ქართველოს დედა-ქალაქი. ამიტომ იგი შეუთანხმდა ქუთაისის დრამატიულ საზოგადოების გამგეობას. აქაური ძალებით ქუთაისის ქალაქის თეატრში თვეში ოთხი—ექვსი წარმოდგენა გაიპრობება.

რაც შეეხება მსახიობების თამაშს, უნდა აღვნიშნოთ ერთი საერთო ნაკლი: მსახიობებს არ ეტყობოდათ შესისხლობრებება, შეთვისება იმისა, რასაც არდგებდნენ, არ ცხავობდნენ პიესის შინაარსით, არ იყენებდნენ გამსკვლავული მისი მოქმედებით. ეს აცულებელია, ვინმაც ორი და სამი რეპერტუარია არა კმარა პიესის შესათვისებლად; საჭიროა მეტი მუჟიკითა და შრომით, მეტი ვარჯიშითა იმითი, რაც უნდა განსახიერებულ იქნეს სცენაზე.

კვირას, 22 სექტემბერს, ქართული თეატრში, წარმოდგენილი იქნება პირობ სენკევიჩის ცნობილი რომანიდან გადმოკეთებული ჯოდრე ხვალ, უფალოა, თარგმანი აკაკისა. მონაწილეობას იღებენ დრამატიული საზოგადოების დასის საუკეთესო ძალები.

დებუბები

(დებუბთა პეტრბ. სააგენტოსაგან).
19 სექტემბერი.
სტალინი.
სოფი. ცენზურა გააუქმეს. ბელგადი. გუშინ სერბიის ჯარი შევიდა დობრა და ობრიდაში. ბრანშტის ახლო მეტრე შეტაკება მოხდა. პირობების პრეფექტი იტყოზინება, ლოპის ალბანელები შეუერთდნენ დანარჩენ ალბანელებს, პირობისკენ რომ მიდიანო. პირობისა და მონასტრის ოლქებში სიწყნარა. სერბიებლებმა, დობრა დაქვისი შემდეგ, სტრუგასა და პოლოროკასკენ გაემართებიან. უკანასკელ პუნქტების დაქვისი შემდეგ სერბიის ჯარის მისი სახმრთ ნაწილი შესრულბულად ჩაითვლება. სერბიის ჯარის მეორე ნაწილი უკან მოუვლის ალბანელებს, პირობისკენ რომ მიდიან. მესამე ნაწილი პირობაში პირობისკენ მიდის ალბანელების შესახველად. ამ დღეებში ბრანშტინის ახლოს მოველიან გადამწყვეტ ბრძოლას. სკუპჩინას 25 სექტემბერს მოიჭვენენ.

სკოპლე. გუშინ ბრანშტინში ალბანელებსა და სერბიებს შორის შეტაკება მოხდა. დობრაში დამარცხებულ ალბანელებმა ნაწილი 1500-მდე კაცი. პირობისკენ მიმავალ ალბანელთა რაზმს შეუერთდა.

ბრძოლა პირობის ახლო-მახლო ადგილებში სწარმოვდა. ჯარის სიმცირის გამო შესაძლებელია ალბანელებმა პირობის დაიჭიროს.

ბრძოლა პირობის ახლო-მახლო ადგილებში სწარმოვდა. ჯარის სიმცირის გამო შესაძლებელია ალბანელებმა პირობის დაიჭიროს.

გენა. ავინდერ-ალგემინე (კი-ტუნია) უარყოფს ხმებს, თითქოს ტერორის მეფის ნაცვალს იტალიკვე შევრდობთ მოხველების სამსახურიდან დათხოვნა მოითხოვოს.

ნანტა. სოფელ ბაბიაში ხუთმეტრე წლის მოსამსახურე ქულითყელი გამოსკრა თავის ბატონს, შემდეგ შევიდა სამხარეულოში და ამოხვია: ცოლი და დედა ბატონისაში ბავშვი—ორისა, შევიდასა და რვა წლის და მოსამსახურე ქალი. ამის შემდეგ მოსამსახურე არჩენიად მიიძინა. დილით დაატუსაღეს და ყველაფერი გამოტყდა.

ლონდონი. ინგლისის ბანკმა 41/10 5/10-მდე ასწია ვექსილის გასანადგებელი ნორმა.

ლიხთბანი. პოლიკომ დიკირა რამდენიმე რევოლუციონერი, რომელიც ყუმბარები უბოვებს, დატუსაღებულია სამი კაცი.

თევღორე ლომატი.

14) ibid, გვ. 61.
15) ibid.
16) ibid.

1) რამდენადმე ამ კონფერენციის ანგარიში მოთავსებულია "Процентная".

2) „Тошь, какъ будысты разоблачили диктаторовъ“—„Пров“ № 3 გვ. 71-81.

3) К. Сталинъ „Национальный вопрос и социал-демократия“ № 3, გვ. 58.

10) ibid.

